

TALOUSARVIOALOITE 516/2005 vp

Määrärahan osoittaminen saamenkieliseen kielikylpytoimintaan Inarin kunnan alueella

Eduskunnalle

Saamen kielen käyttö ja perinteinen saamelaiskulttuuri yhdistävät saamelaisväestöä. Kielen kehityksen ja säilymisen kannalta olisi tärkeää, että saamelaislapsilla olisi riittävästi saamen kielen käyttömahdollisuuksia ja vanhemmat saisivat ympäristöltä ja viranomaisilta tukea kasvattaessaan lapsestaan kaksikielistä: muun muassa lasten päivähoito olisi järjestettävä saamen kielellä. Lasten päivähoitolain mukaan kunnan on järjestettävä päivähoitoa lapsen äidinkielenä olevalla suomen, ruotsin tai saamen kielellä.

Käytännössä sosiaali- ja terveystalouden saaminen saamen kielellä on toteutunut heikosti, vain saamenkielistä päivähoitoa on järjestetty jonkin verran — ja sielläkin se on puutteellista. Syynä tähän on se, etteivät saamelaisten kotiseutalueen kunnat ja kuntayhtymät saa erityistä valtionavustusta palvelujen tuottamisesta aiheutuviin kustannuksiin. Kunnilla ei ole siten taloudellisia resursseja järjestää palveluja.

Inarin kunnassa problematiikkaa vaikeuttaa vielä se, että saamen kieliä on kolme ja jokaiselle kieliryhmälle pitäisi pystyä turvaamaan omakieliset palvelut. Suomessa käytetään kolmea eri saamen kieltä, pohjoissaamea, inarinsaamea ja koltansaamea, jotka poikkeavat olennaisesti toisistaan. Yhden kielen osaaminen ei välttämättä tarkoita sitä, että ymmärtäisi toisia saamen kieliä. Sen vuoksi esimerkiksi kielipesätoimintaa, päivähoitoa ja vanhustenhoitoa on järjestettävä erikseen näille ryhmille. Maantieteellisten tekijöiden johdosta peruspalvelujen järjestäminen yhdellä kielellä — suomeksi — tuottaa tarpeeksi

vaikeuksia. Palvelujen edelleen kehittäminen kolmella saamen kielellä vaatii todella kovaa ponnistelua kunnilta. Omakielisten palvelujen järjestäminen ei ole pelkästään kuntien, vaan myös valtion tehtävä.

Kielipesä on alle kouluikäisille lapsille tarkoitettua toimintaa, jossa lapselle pyritään siirtämään luonnollisella tavalla kieli, jota lapsen kotona tai muussa ympäristössä käytetään vähän tai ei ollenkaan. Kysymyksessä ei kuitenkaan ole saamenkielisten lasten päivähoito, vaan jo osittain kadonneiden saamen kielten elvyttäminen lasten parissa, jotka eivät enää kotonaan ole kielitä oppineet. Kielipesässä kieltä hyvin taitavat aikuiset lisäävät ja aktivoivat lapsen kielitaitoa arkipäivän toimien, leikkien ja askartelun avulla etukäteen laadittujen viikko-ohjelmien mukaan.

Toiminnan pohjana on ns. kielikylpymenetelmä, jonka peruseriaatteena on, että kieli toimii välineenä: kaikki tapahtuu kielikylpykielellä. Kielipesässä luodaan kielen omaksumistilanteita, eli kielen omaksuminen tapahtuu luonnollisissa kielenoppimistilanteissa.

Inarin kunta on järjestänyt kielipesiä eri puolilla kuntaa. Inarinsaamen kielipesä on toiminut Ivalossa ja koltansaamen kielipesä Sevettijärvellä. Ivalon kielipesä aloitti vuonna 1997, ja Sevettijärven kielipesä toimi vuonna 1993 kuusi kuukautta, jonka jälkeen se on ollut toiminnassa vuodesta 1997 lähtien aina vuoden 2001 toukokuun loppuun saakka.

Tämän jälkeen toiminta loppui, koska valtion taholta tai erillisprojektien myötä ei ole saatu ra-

hoitusta toimintaan. Lisäksi Inarin kirkonkylällä on toiminut Anaras-giela (inarin-kielen) yhdistyksen ylläpitämä inarinsaamen kielipesä Suomen kulttuurirahaston rahoittamana.

Kielipesien taustasta voidaan mainita, että lapset olivat käytännössä suomenkielisiä kielipesään tullessaan syksyllä 1997, mutta jo joulukuun mennessä kaikki ymmärsivät muun muassa perusasioita saameksi ja rohkenivat tuottaa muutamaa sanan lauseita. Marraskuussa 1998 tehdyissä lasten saamen kielen taidon arvioinneissa arvioitsijat totesivat, että kielipesien toiminnalla on ollut erittäin suuri merkitys inarin- ja koltan-

saamen elvyttäjänä alle kouluikäisten keskuudessa. Lasten vanhemmat olisi kuitenkin saatava aktiivisesti mukaan kannustamaan ja ohjaamaan lapsia kieliopiskelujen valinnassa ja jatkamisessa.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että eduskunta ottaa valtion vuoden 2006 talousarvioon momentille 29.90.50 lisäyksenä 70 000 euroa saamenkielisten kielipesien toiminnan elvyttämiseen Inarin kunnan alueella.

Helsingissä 26 päivänä syyskuuta 2005

Seppo Lahtela /kesk